

E-jatkokirje: Komission valtioneuvoston menettelyjen tarkistamisesta tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan yleissopimuksen (Århusin yleissopimus, SopS 122/2004) mukaisiksi

Eduskuntatunnus
E 118/2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Århusin yleissopimuksen valvontakomitea (Compliance Committee) on 17.3.2021 päätelmissään asiassa ACCC/C/2015/128 katsonut, että Euroopan komission valtioneuvoston päätöksiin ei ole mahdollista saada yleissopimuksen 9 artiklan 3 ja 4 kohdan edellyttämää hallinnollista uudelleentarkastelua tai tehokasta oikeussuojakeinoa tuomioistuimessa. Suomi osallistui komission 13.7.2022-5.10.2022 järjestämään julkiseen kuulemiseen mahdollisista yleissopimuksen edellyttämistä säädösmuutoksista. Asiasta on annettu valtioneuvoston selvitys (E 118/2022 vp). Julkisen kuulemisen jälkeen komissio teki arvion käytettävissä olevista vaihtoehdoista ja julkaisi tiedonannon COM(2023) 307 final 17.5.2023. Komissio pyysi kannanottoja julkisessa 30.5.2024 päättyneessä kuulemisessa ja 6.9.2024 päättyneessä kohdennetussa kuulemisessa, joista jälkimmäiseen Suomi vastasi E-kirjeen 118/2022 vp kantojen perusteella. Komissio esitti tämän E-jatkokirjelmän aiheena olevat toimenpiteet ongelman ratkaisemiseksi helmikuussa 2025. Asiaa koskeva julkinen kuuleminen päättyi 21.3.2025. Asian ACCC/C/2015/128 päätelmien hyväksymistä on lykätty seuraavaan sopimuspuolten sääntömääräiseen kokoukseen, joka pidetään vuonna 2025.

Suomen kanta

Suomen kantoja tarpeellisista muutoksista on linjattu valtioneuvoston selvityksessä E 118/2022 vp. Suomi on sitoutunut Århusin yleissopimukseen ja pitää tiedonsaanti-,

osallistumis- sekä - muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuksia keskeisenä välineenä yleisön ympäristöoikeuksien turvaamisessa. Suomi pitää yleissopimuksen uskottavuuden ja toiminnan kannalta tärkeänä, että yleissopimuksen täytäntöönpanoa valvovan komitean (Aarhus Convention Compliance Committee, jatkossa ACCC) päätöksiä kunnioitetaan, ja että EU muiden osapuolten tavoin pyrkii panemaan täytäntöön sopimuksen velvoitteet täysimääräisesti. Unionin oikeusjärjestyksen erityispiirteet tulee kuitenkin huomioida arvioidessa, millä tasolla ja missä päätöksentekovaiheessa sopimusvelvoitteiden noudattaminen tulee varmistaa. Suomi kannattaa ehdotettuja muutoksia valtiontukien menettelytapa-asetuksen täytäntöönpanoasetukseen sekä komission valtiontukimenettelyjä koskevien hyvien käytänteiden tiedonantoon. Muutokset vahvistaisivat valtiosta riippumattomien järjestöjen mahdollisuuksia edellyttää hallinnollisten päätösten uudelleentarkastelua sopimuksen edellyttämällä tavalla. Komission ehdottamat rajaukset myös edistävät yritysten toimintaympäristön ennakoitavuutta, valtiontukiviranomaisten kriisinhallinta-kykyä talouden häiriötilanteissa ja turvaavat ylipäättään valtiontukivalvonnan tehokkuutta. Valtioneuvosto pitää jatkovalmistelun yhteydessä perusteltuna selvittää, takaako oikeuden rajaus tiettyihin valtiosta riippumattomiin järjestöihin yleissopimuksen näkökulmasta riittävän oikeuden ”yleisölle”.

Pääasiallinen sisältö

Århusin yleissopimus on kaikille valtioille avoin mutta käytännössä UNECE:n alueen sopimus, jonka osapuolia ovat EU:n jäsenvaltioiden lisäksi mm. entisiä Neuvostoliiton maita. Yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka voidaan ryhmitellä sen kolmen pilarin mukaisesti: ympäristöä koskevan tiedon saanti, yleisön osallistumisoikeus ympäristöä koskevaan päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus. EU on ollut yleissopimuksen osapuoli vuodesta 2005, ja unionin toimielinten ja elinten osalta yleissopimuksen määräykset on täytäntöön pantu nk. Århus-asetuksella (EY) N:o 1367/2006. Unionilla ja sen jäsenvaltioilla on yleissopimuksen piirissä ja UNECE alueella keskeinen rooli ympäristödemokratian edistäjinä ja parhaiden käytäntöjen jakajina. EU on myös tukenut yleissopimuksen täytäntöönpanoa valvovan komitean päätöksiä ja tehokasta puuttumista sopimusrikkomuksiin. Viime vuosina hankalat unionia koskevat sopimusrikkomusasiat ovat kuitenkin johtaneet muiden osapuolten ja kansalaisyhteiskunnan syytöksiin unionin kaksoisstandardista ja erityiskohtelusta sopimusrikkomusasioissa.

Valtiontukien valvonnan tarkoituksena on suojata sisämarkkinoita kilpailun perusteettomalta vääristymiseltä, joka aiheutuu jäsenvaltioiden päätöksistä myöntää valtiontukea taloudelliseen toimintaan. Pääsäännön mukaan komissio valvoo tukien sisämarkkinoille soveltuvuutta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisessa ennakkoilmoitusmenettelyssä. Komissio ei kuitenkaan itse myönnä SEUT 107 artiklan 1 kohdan määritelmän mukaista valtiontukea, eikä myönteinen valtiontukipäätös itsessään luo oikeutta valtiontukeen. Tuen täytäntöönpano tapahtuu jäsenvaltion omalla toimenpiteellä. Lisäksi suuri osa tuista katsotaan sisämarkkinoille soveltuvaksi ilmoitusvelvollisuuden poikkeuksen kuten yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) 651/2014 nojalla.

Euroopan unionin tuomioistuin vahvisti asiassa C-594/18 P Hinkley Point C -periaatteen, jonka mukaan komissio ei saa hyväksyä sisämarkkinoille soveltuvaksi sellaista tukea, joka on unionin ympäristölainsäädännön vastainen. Århusin yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa edellyttää sopimuspuolia varmistamaan, että 9 artiklan 3 kohdan mukaisesti yleisöön kuuluvilla, jotka täyttävät mahdolliset kansallisessa

lainsäädännössä asetetut vaatimukset, on mahdollisuus turvautua hallinnollisiin tai tuomioistuinmenettelyihin yksityishenkilöiden ja viranomaisten sellaisten toimien tai laiminlyöntien tutkimiseksi uudelleen, jotka ovat sopimuspuolen kansallisen ympäristölainsäädännön säännösten kanssa ristiriidassa. Yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohdan mukaan käytettävissä tulee olla riittäviä ja tehokkaita oikeussuojakeinoja, joihin sisältyy tarvittaessa väliaikaiset turvaamistoimenpiteet, ja niiden tulee olla oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja nopeita eivätkä ne saa olla niin kalliita, että se olisi este menettelyyn osallistumiselle. Oikeus hallinnolliseen uudelleentarkasteluun ja tuomioistuinmenettelyihin ei sopimuksen mukaan ulotu jokaiseen yleisön jäseneseen. Oikeutta uudelleentarkastelumenettelyyn sekä tuomioistuimeen pääsyyn on mahdollista rajata kansallisin tai unionin tason vaatimuksin.

Århusin yleissopimuksen täytäntöönpanoa valvova komitea on 17.3.2021 päätöksessään asiassa ACCC/C/2015/128 todennut EU:n lainsäädännössä olevan puutteita liittyen yleisön, mukaan lukien ympäristöjärjestöjen mahdollisuuteen saada EU:n toimielinten ja elinten ympäristöä koskevat toimet sisäiseen hallinnolliseen uudelleentarkasteluun ja EU:n tuomioistuimen arvioitaviksi. Valvontakomitea on katsonut, että Euroopan unioni ei noudata yleissopimuksen 9 artiklan 3 ja 4 kohtaa valtioneuvoston päätöksiä koskevien päätösten osalta. Unioni ei valvontakomitean mukaan ole varmistanut yleisöön kuuluvien mahdollisuutta turvautua hallinnollisiin tai oikeudellisiin menettelyihin unionin ympäristölainsäädännön kanssa ristiriidassa olevien valtioneuvoston päätösten uudelleen tutkimiseksi, eikä tällaisten valtioneuvoston päätösten osalta unioni ole varmistanut yleisöön kuuluville riittäviä ja tehokkaita oikeussuojakeinoja.

Komissio esitteli vuonna 2022, että valvontakomitean esittämät tarkistukset olisi mahdollista toteuttaa kolmella vaihtoehtoisella säädösmuutoksella. Århus-asetuksen (EY) 1367/2006 muutosta sekä menettelytapa-asetuksen (EU) 1589/2015 muuttamista esitettiin myöhemmin valitun käytännesääntöjen tarkistuksen lisäksi mahdollisina vaihtoehtoina. Vaihtoehdot sekä niiden suhde sopimuksen täytäntöönpanoa valvovan komission esittamiin muutostarpeisiin kuvattiin tarkemmin E-kirjeessä 118/2022 vp.

Komission tiedonannossa 17.5.2023 (COM(2023) 307 final) todettiin, että sen julkiseen kuulemiseen vastanneista järjestöistä valtaosa oli kannattanut vaihtoehtoa joka perustuisi Århus-asetuksen muutokseen. Komissio piti tätä kuitenkin hallinnollisesti raskaana. Vaihtoehtoa, joka perustuisi menettelytapa-asetuksen asianosaisaseman vahvistamisen ”yleisölle”, pidettiin jäsenvaltioiden ja komission vastauksissa raskaana ja tukitoimenpiteitä olennaisesti hidastavana sääntelymallina, koska Århus-yleissopimus olisi lisäksi edellyttänyt, että nämä saisivat mahdollisuuden nostaa kumoamiskanteen tukipäätöksistä. Komissio päätyi siksi pääosin vaihtoehtoon, joka perustuisi käytännesääntöjen muutokseen. Suomi vastasi valtioneuvoston kantojen mukaisesti vuonna 2024 toteutettuun kohdennettuun kyselyyn, jossa komissio esitteli tätä vaihtoehtoa tarkemmin. Komissio on ilmaissut aikomuksensa julkaista havaintonsa kyselyn tuloksista työasiakirjan muodossa vuoden 2025 toisella kvartaalilla.

Komission 5.2.2025 julkaisema ehdotus

Komissio ehdottaa 5.2.2025 avatussa julkisessa kuulemisessa, että komission asetusta (EY) No 794/2004 muutettaisiin siten, että jäsenvaltiota edellytettäisiin vahvistamaan tukitoimenpiteen yhteensopivuus unionin ympäristölainsäädännön kanssa niissä tilanteissa, joissa jäsenvaltio ilmoittaa valtioneuvoston kriteerit täyttävän toimenpiteen komissiolle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan nojalla. Muutoksella luotaisiin myös lomakepohja, jolla yleisön jäsenet voisivat pyytää komissiota arvioimaan

valtiontukipäätöstään. Lisäksi komissio ehdottaa muuttavansa valtiontuen valvontamenettelyissä sovellettavia käytäntösääntöjä (2018/C 253/05) siten, että siinä kuvattaisiin uusi sisäinen uudelleenarviointimenettely. Uusi menettely antaisi tietyille valtiosta riippumattomille järjestöille mahdollisuuden pyytää komissio tarkastelemaan uudelleen päätöksiä, jotka se on tehnyt joidenkin valtiontukien hyväksymistä koskevassa muodollisessa tutkintamenettelyssä.

Komission täytäntöönpanoasetuksen (EY) no 794/2004 II (jäljempänä menettelytapa-asetuksen täytäntöönpanoasetus) liitteessä määritellään lomake, joka jäsenvaltion tulee täyttää silloin, kun se ilmoittaa komissiolle tuen tai tukiohjelman SEUT 108 artiklan 3 kohdan nojalla. Asetuksen ilmoitusmenettelyä koskevaa lomaketta määrittelevän II liitteen muutosehdotus edellyttää, että jäsenvaltio (kohta 6.8) vahvistaa, ettei sen suunnittelema toimenpide ole ristiriidassa unionin ympäristölainsäädännön kanssa. Lomakkeen sanamuoto kuitenkin rajaa vahvistuksen vain tiettyihin EU-valtiontukisääntöihin: Jäsenvaltion tulee vahvistaa ” SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan, b alakohdan ensimmäisen osan (tuki Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen) tai c, d tai e alakohdan nojalla ilmoitetun tuen osalta, ettei valtiontukea saava toiminto eikä mikään ilmoitetun valtiontukitoimenpiteen osa-alue, joka on kiinteästi sidoksissa tuen tavoitteeseen, ole ristiriidassa unionin ympäristölainsäädännön kanssa”. Näin ollen esimerkiksi SEUT 107 artiklan 2 kohdan oikeusperustat, 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan toinen osa (tuki jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen), 93 artiklan mukaiset liikenteen tuet tai 106 artiklan 2 kohdan mukaiset yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuet eivät edellyttäisi jäsenvaltion vahvistusta ympäristölainsäädännön noudattamisesta.

Komissio ehdottaa lisäävänsä valtiontuen valvontamenettelyissä sovellettaviin käytäntösääntöihin (2018/C 253/05) uuden jakson, jossa kuvattaisiin uusi sisäinen uudelleenarviointimenettely. Tiedonantoon lisättäisiin uusi jakso, joka koskisi sisäistä uudelleentarkastelumekanismia. Jakso määritteli yhteisöt, jotka voivat pyytää uudelleentarkastelua: valtiosta riippumaton voitto tavoittelematon oikeushenkilö jonkin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön tai käytännön nojalla, jonka ensisijaisena ilmoitettuna tavoitteena on edistää ympäristönsuojelua ympäristölainsäädännön puitteissa, joka on ollut olemassa yli kahden vuoden ajan ja se pyrkii aktiivisesti tähän tavoitteeseen, ja sisäistä uudelleentarkastelua koskevan pyynnön aihe kuuluu sen tavoitteen ja toimialan piiriin. Järjestön pitää esittää pyyntö kahdeksan viikon kuluessa päätöksen julkaisemisesta.

Toimitettuaan näytön kriteereiden täyttymisestä yhteisö voisi toimittaa komissiolle perustellun pyynnön arvioida uudelleen päätöksensä valtiontuen sisämarkkinoille soveltuvuudesta. Käytännösäännöissä asetetaan aikarajoja, joiden puitteissa komission tulisi toimia, joka tapauksessa viimeistään 22 viikkoa järjestön tekemän pyynnön jälkeen. Käytännösäännöt viittaavat järjestön mahdollisuuteen nostaa kanne EU-tuomioistuimessa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Menettely koskisi vain niitä komission päätöksiä, jotka annetaan muodollisen tutkintamenettelyn jälkeen. Menettely ei siten koskisi valtaosaa valtiontukipäätöksistä, koska nämä tyypillisesti annetaan avaamatta muodollista tutkintamenettelyä. Menettely ei myöskään koskisi niitä päätöksiä, joissa komissio katsoo, ettei toimenpide täytä valtiontuen kriteereitä. Oikeusvarmuuspäätösten osalta komissio ei arvioi tuen sisämarkkinoille soveltuvuutta, joten sillä ei ole valtiontukisääntöjen tulkintaan perustuvaa velvollisuutta soveltaa samalla unionin ympäristöoikeutta. Muiden kuin uudelleentarkastelumekanismin piriin

kuuluvien päätösten osalta on epäselvää, täyttääkö muutos kaikilta osin yleissopimuksen valvontakomission esittämät edellytykset.

Menettelytapa-asetuksen täytäntöönpanoasetuksen muutosehdotuksessa ei säädetä Århus-asetuksen kaltaista suoraan sovellettavaa oikeutta. Menettelytapa-asetuksen täytäntöönpanoasetuksen muutosehdotuksen johdanto-osassa viitataan käytännesääntöihin, joissa vahvistetaan komission sitoumus uudelleentarkasteluun tietyissä olosuhteissa. Täytäntöönpanoasetus perustuu menettelytapa-asetuksen 33 artiklan täytäntöönpanotoimivaltaan, joka koskee ilmoitusten muotoa, sisältöä ja muita yksityiskohtia; b) vuosikertomusten muotoa, sisältöä ja muita yksityiskohtia; 12 artiklan 1 kohdan ja 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti tehtyjen kantelujen muotoa, sisältöä ja muita yksityiskohtia; määrääikojen ja niiden laskemisen yksityiskohtia; ja 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua korkoa.

Arviointia komission 5.2.2025 ehdotuksen suhteesta tunnistettuihin muutostarpeisiin

E-kirjeessä 118/2022 vp katsottiin, että hallinnollisen uudelleentarkastelun 1 tulisi lähtökohtaisesti kattaa Århus-asetuksen tavoin kaikki unionin toimielimen tai elimen antamaa muussa kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset, jolla on oikeusvaikutuksia ja ulkoisia vaikutuksia ja jotka sisältävät säännöksiä, jotka voivat olla ristiriidassa 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettun ympäristölainsäädännön kanssa. Oikeuden tulisi kattaa kaikki päätökset, joissa komissio katsoo tuen sisämarkkinoille soveltuvaksi, sillä näitä hyväksyessä komission tulee myös ottaa kantaa unionin ympäristölainsäädännön noudattamiseen. Jos toimenpide ei sisällä tukea, komissiolla ei ole ennakkovalvontatoimivaltaa. Kuitenkin myös nämä päätökset voivat olla virheellisiä ja virheen takia sisämarkkinoille soveltuvuuden tarkastelu jäisi suorittamatta. Tästä syystä myös menettelytapa-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan tarkoittamat päätökset, joissa todetaan, että toimenpide ei ole valtiontukea, tulisivat lähtökohtaisesti myös olla hallinnollisen uudelleentarkastelun alaisia.

EU-tuomioistuimen Hinkley Point C –tuomion jälkeen on selvää, ettei komission päätös tuen sisämarkkinoille soveltuvuudesta saa olla unionin ympäristölainsäädännön vastainen. Tästä syystä päätöksiä ei voine kategorisesti rajata koskemaan vain tiettyjä valtiontukia koskevia oikeusperustoja tai suuntaviivoja. Hallinnollisen uudelleentarkastelun tulisi kattaa kaikki valtiontukia koskevat päätökset, jotka voivat olla ristiriidassa unionin ympäristölainsäädännön kanssa. Tarkastelua ei voi rajoittaa yksinomaan ilmasto-, ympäristö ja energia-alan suuntaviivojen tukeen, alueellisiin valtiontukiin, tai muiden suuntaviivojen perusteella tai suoraan perussopimuksen nojalla tehtyihin komission valtiontukipäätöksiin. Tältä osin komission ehdottama uudelleentarkasteluoikeuden rajaus vain tiettyihin perussopimuksen artikloihin perustuviin valtiontukipäätöksiin vaikuttaisi olevan suppeampi kuin valvontakomitean edellyttämä uudelleentarkasteluoikeus.

Komission nyt ehdottama menettely parantaisi valtiosta riippumattomien yhteisöjen mahdollisuutta edellyttää komissiolta EU-ympäristöoikeuteen liittyvää uudelleentarkastelua. Yleissopimus nimenomaisesti sallii sopimuspuolten rajoittaa hallinnollista sekä tuomioistuimenmenettelyä siten, ettei se koske jokaista. Tukea suunnittelevien jäsenvaltioiden sekä mahdollisten tuensaajien oikeusvarmuus edellyttää nopeinta käsittelyä ja on myös perusteltua, että asianosaisasemaa rajattaisiin yleissopimuksen sallimalla tavalla. Esitetty ratkaisu kuitenkin rajaisi uudelleentarkasteluoikeutta vain tietyt ehdot täyttäviin valtiosta riippumattomiin järjestöihin. Joiltakin osin on epäselvää, täyttääkö komission ehdotus täysin Århus-yleissopimuksen edellyttämän yleisön hallinnollisen uudelleentarkasteluoikeuden. Århus-asetusta (1367/2006), jossa alkuperäinen uudelleentarkastelumenettely on

säädetty, jouduttiin muuttamaan vuonna 2023, koska menettely oli rajattu vain järjestöille, kun Århusin sopimuksessa ”yleisön” käsite on laajempi (ks. sopimuksen 2 artiklan 4 kohta ja Århus-asetuksen 11 artiklan 1a kohta).

Valtiontukisääntöjen näkökulmasta kaikki komission sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevat päätökset eivät ole tarkasteluvelvoitteen alaisia, vaan esimerkiksi SEUT 107 artiklan 2 kohdan ja 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan toisen virkkeen mukaiset tuet jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen, liikenteen alan SEUT 93 artiklan mukaiset tai yleisten taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut, joiden soveltuvuus hyväksytään SEUT 106 artiklan 2 alakohdan nojalla, eivät olisi tarkasteluvelvoitteen alaisia. Näin ollen on epäselvää, mahdollistaako menettely ehdotettuine rajauksineen riittävän laajalaisen valtiontukipäätösten uudelleentarkastelun.

Uudelleentarkasteluvaatimuksen rajaaminen muodollisen tutkinnan jälkeisiin päätöksiin tarkoittaa, että suurin osa valtiontukipäätöksistä ei tule uudelleentarkastelumenettelyn piiriin. Esimerkiksi Suomi ei juurikaan saa komissiolta päätöksiä, jotka olisi tehty muodollisen tutkintamenettelyn päättämiseksi, vaan muodollista tutkintamenettelyä ei pääsääntöisesti edes avata tilanteissa, joissa komissio hyväksyy toimenpiteen sisämarkkinoille soveltuvaksi. Pääosa Suomen yritystukijärjestelmistä tuista perustuu ryhmäpoikkeusasetukseen, johon uudelleentarkastelumenettely ei vaikuta. Niissä tilanteissa, joissa tuki notifioidaan, ja jotka voisivat teoriassa tulla uudelleentarkasteluvelvoitteen piiriin, komissio hyväksyy tuen alustavan menettelyn aikana lähes aina. Muodollinen tutkinta, johon nyt ehdotettu uudelleentarkasteluvelvoite kohdistuu, avataan vain, kun komissiolla on epäilyjä tuen sisämarkkinoille soveltuvuudesta. Tällaisia päätöksiä tehdään koko EU-tasolla muutamia vuosittain. Vuosina 2020-2024 muodollista tutkintamenettelyä ei avattu yhdestäkään komission hyväksymästä suomalaisesta tukitoimenpiteestä. Uudelleentarkasteluvelvollisuus ei ehdotettuine rajoituksineen hidasta tai vaikeuta varsinaista valtiontukimenettelyä komission kanssa, eikä vaaranna valtiontukivalvonnan tehokkuutta tai heikennä yritysten toimintaympäristön ennakoitavuutta. Tästä näkökulmasta uudelleentarkasteluun tehtyä rajausta voidaan pitää perusteltuna.

Komissio on valinnut uuden menettelyn oikeusperustaksi omat käytännesääntönsä. Käytännesääntöjä voidaan muuttaa merkittävästi helpommin kuin menettelytapa-asetusta tai Århus-asetusta. Käytännesääntöjen valinta oikeusperustana voi kuitenkin aiheuttaa epäselvyyttä komission päätösten oikeusperustasta ja muista vaatimuksista. Käytännesäännöt sitovat komissiota sen omissa toimissaan yleisten unionin hallinto-oikeuden periaatteiden mukaisesti, mutta on epäselvää, millä oikeusperustalla komissio tekisi päätöksen uudelleentarkastelusta ja muodostaisiko komission käytännesääntöjen perusteella tekemä toimenpide aina sellaisen päätöksen, josta yhteisö voisi nostaa kumoamiskanteen EU-tuomioistuimessa. Varsinainen menettelytapa-asetus (EU) 1589/2015 esimerkiksi nimenomaisesti edellyttää päätöstä, ja päätöksessä nimetty taho voi aina SEUT 263 nojalla nostaa kumoamiskanteen riippumatta siitä, vaikuttaako päätös siihen suoraan ja erikseen.

Komission ehdotus muuttaa menettelytapa-asetuksen täytäntöönpanoasetusta toisi jäsenvaltion tukiviranomaiselle velvoitteen vakuuttaa ilmoituksensa yhteydessä, että valtiontukitoimenpide ei ole unionin ympäristölainsäädännön vastainen. Vakuutus rajattaisiin samoihin oikeusperustoihin kuin uudelleentarkastelumenettely, eikä näin ollen koskisi esimerkiksi tukea luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi tai tukea jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen. Nämä rajaukset helpottavat kriisitukien myöntämistä tarkoituksenmukaisella tavalla. On kuitenkin epäselvää, miksi yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien

palvelujen tai liikenteen tuki ei edellytä jäsenvaltion viranomaisen ennakotarkastelua. Rajauksista huolimatta jäsenvaltion viranomaisen vakuutus voi olla raskas vaatimus. Suomen tukiviranomaiset joutuisivat ilmoitusvaiheessa vahvistamaan noudattavansa unionin ympäristöoikeutta. Kahden kuukauden siirtymäajan jälkeen tämä edellyttäisi sitä, että jokainen lomakkeen allekirjoittava tukiviranomainen pystyisi sekä tunnistamaan tämän säädöspohjan, että vakuuttamaan noudattavansa sitä tukitoimenpiteessään.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Menettelytapa-asetuksen täytäntöönpanoasetusta voidaan muuttaa menettelytapa-asetuksen 33 artiklan valtuutuksen puitteissa. Ennen 33 artiklan mukaisten täytäntöönpanosäännösten antamista komissio kuulee 34 artiklan menettelyn mukaisesti neuvoston asetuksella (EU) 2015/1588 perustettua neuvoa-antavaa valtioneuvostokomiteaa. Menettelykäytänteiden muuttaminen kuuluu komission toimivaltaan.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asiaa ei käsitellä Euroopan parlamentissa.

Kansallinen valmistelu

EU-12 -jaoston kirjallinen menettely 4.3.2025-10.3.2025.
EU-23 -jaoston kirjallinen menettely 4.3.2025-10.3.2025.

Eduskuntakäsittely

Eduskunnalle annettiin selvitys komission valtioneuvostomenettelyjen tarkistamisesta tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan yleissopimuksen (Århusin yleissopimus, SopS 122/2004) mukaisesti 6.10.2022 annetulla E-kirjeellä 6.10.2022. Suuri valiokunta lähetti asian mahdollisia toimenpiteitä varten talousvaliokuntaan ja ympäristövaliokuntaan. Valiokunnat katsoivat, ettei kirje antanut aihetta toimenpiteisiin.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole suoria budjettivaikutuksia. Ehdotettu jäsenvaltion vakuutus edellyttäisi, että jäsenvaltion tukiviranomainen pystyisi arvioimaan tukitoimenpiteiden ja unionin ympäristölainsäädännön välistä suhdetta. Uudelleentarkastelumenettely ei kuitenkaan vaikuta suoraan komission päätösten aikatauluun, ja rajattuna muodollisen tutkintamenettelyn jälkeisiin tietyn oikeusperustan mukaisiin päätöksiin oikeus ei tulisi koskemaan valtaosaa tavanomaisista valtioneuvostopäätöksistä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio on samanaikaisesti antanut myös muita menettelytapa-asetuksen teknisiä muutosehdotuksia. Näitä muutoksia käsitellään erillisessä E-kirjeessä E 10/2025 vp

(Komission tekniset muutosehdotukset koskien valtiontukien ilmoitusmenettelyn ja raportoinnin selkeyttämistä sekä komission valtiontuki-ilmoitusten käsittelyprosessien päivittämistä).

Asiakirjat

Annex I Draft Implementing Regulation_fi.pdf;
 Annex I Draft Implementing Regulation_sv.pdf;
 Annex II Draft of the revised General Notification Form_FI.pdf;
 Annex II Draft of the revised General Notification Form_SV.pdf;
 Annex IV Draft of the amended complaint form_fi.pdf;
 Annex IV Draft of the amended complaint form_sv.pdf;
 Annex V Draft of the new Form for the submission of an internal review request_fi.pdf;
 Annex V Draft of the new Form for the submission of an internal review request_sv.pdf;
 Annex VI Draft Communication_amending_BPC_FI.pdf;
 Annex VI Draft Communication_amending_BPC_SV.pdf

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Samuli Miettinen, TEM 050 526 5134, Samuli.Miettinen@gov.fi
 Charlotta von Troil, YM 050 448 4953, Charlotta.Vontroil@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/305/2025

Liitteet Komission muutosehdotukset (10).

Viite